

CSIKI LAPOK

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI és TÁRSADALMI HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Svoboda Testvérek könyvkereskedése, hová a lap szellemi részét illető minden közlemény, valamint hirdetések s előfizetési díjak is küldendők.

Megjelenési nap:
Minden Szerdán.
Kéziratok nem adandók vissza.

FELKÉRŐ SZERKESZTŐ:
Dr. FEJÉR ANTA L,
FOYVÉD.

Nyitási díjak:
soronként 40 filléért közöltetnek.
Egyes lap ára 20 fillér.

Előfizetési ár:
Egész évre 8 kor. (Külföldre) 12 kor. Félévre 4 kor. Negyedévre 2 kor.
Hirdetési díjak a legelőbbban számítotnak

Dr. Molnár József 1820—1902.

A mulandóság örök törvénye az akkor szélső határán szüntetett be ismét egy életet, mely több mint félszázadot meghaladó időn keresztül a köztevékenységnek volt szánva.

Id. Molnár Józsefet, Csíkvármegyének ezelőtt négy évvel nyugalmazott főorvosát, évek hosszúsorán át kórházi igazgató és törvényszéki orvosát szolgáltatta el a halál e hó 4-én 82 éves korában az élők közül, a ki e vármegyének nemcsak közegészségügyét, hanem minden más, a megyei adminisztráció keretébe tartozó ügyeket is 50 éven keresztül lankadatlan buzgósággal és kitartó szorgalommal szolgált.

Igen, mert ismeretes ügybuzgóságánál fogva, melyet a közügyek iránt állandóan tanúsított fontosabb javaslatok előkészítésére, avagy időszakonkénti működésre alig láttunk a törvényhatóság kebeléből kiküldve oly bizottságot, melynek soraiban a Molnár József nevével nem találkozunk volna, a mi mindenestre annak a bizalomnak volt a folyamánya, mely az ő személyéhez, tudásához és ügybuzgóságához fűződött, valamint azon lelkiismeretes pontosságnak, hogy egyéb sokoldalú teendői mellett is eme díjtalan megbízásoknál a hiányzók közé nem igen tartozott.

Mint orvos, ebbeli működését nálunk oly időben kezdte meg, a mikor még nem bővelkedtünk orvosi szakemberek-

ben, s így hosszuidőn keresztül csaknem egyedül ő volt a betegségben szenvedő emberek segítője, ápolója és a közegészségügy fejlesztője, s hogy ennek miként felelt meg, azt igazolta azon köztisztelő és bizalom, mely ugy az egyházi, mint a világi előkelőségek és a vele érintkezett alsóbbrendű nép részéről is környezte.

Dr. Molnár József azonban nemcsak a kötelességteljesítés mezején exczellált, hanem a társadalmi téren is kiváló szerepet játszott és tagja volt annak idején, még pedig vezérő tagja, mind azon humánus és közművelődési egyesületeknek, intézményeknek, melyek vármegyénkben fennállottak.

Egyik igazán elévülhetlen érdeme a helybeli és ma már virágzó közkórház kezdeményezése, mely az ő indítványa és buzgókodása folytán állítottott föl, mely mellett hosszú éveken át teljesített egészen ingyenes szolgálatot.

Több évtizeden keresztül elnöke volt a csíkszeredai műkedvelő társulatnak, az orvos és természettudományi egyesületnek s ezeknek üdvös munkáját nemcsak tudásával és szellemi munkásságával, hanem anyagi támogatásával is előmozdította. Ha valamely humánus nemes cél forgott kérdésben, Dr. Molnár Józsefet mindenütt ott láttuk a pártfogók, támogatók és adakozók között.

Szerette a társaságot, barátait azonban nagyon megválogatta, de a kiket szívéhez közel engedett, a kiket bizalmával megajándékozott, azok mellett szívósan kitartott s azoktól csak a halál választotta el.

Mintaképe volt a családapáknak is. Sokoldalú elfoglaltsága legkevésbé sem gátolta abban, hogy gyermekeit kiváló nevelésben részesítse. Több derék hölgyet és honfűt nevelt a társadalomnak, kik szorgalmukkal, tehetségükkel igen fontos és előkelő állásokba jutottak és hasznos szolgálatokat tettek és tesznek ma is e vármegyének és a hazának.

Ime egy hasznos tevékenységben és munkásságban eltöltött hosszú élet; ime egy fedhetetlen jellemű és minden ízében derék ember, kinek emlékezete előtt tisztelettel hajlik meg mindenki és a jók és nemesek szívében fenmarad az évek hosszú során keresztül.

Életrajzi adatait vázlatosan a következőkben közöljük:

A meghaldogult 1820. szeptember 4-én született Biharmegyében, s érdekes hogy, 82 mulva életét is éppen ezen a napon fejezte be. A 40-es években került, mint gyakorló orvos Csíkmegyébe s itt állandóan meg is telepedvén, 1848-ban állami szolgálatba lépett s működött 1861-ig, mikor a kormány rendszer megváltozásával széki főorvossá nevezetett ki. Ily minőségben találta őt 1867. az alkotmányos korszak kezdeté s ekkor az új szervezetet nyert törvényhatóság addigi hasznos szolgálatai elismerésül ismét tisztí főorvossá választotta meg. Ezen állását 1867. július 1-től 10 éven át megtartotta, a mikor egy ügyes kortesmanőver a tisztújítás alkalmával Dr. Spányik József részére juttatta a főorvosi állást, melyet ez utóbbi honvéd ezredorvossá való kinevezésével 1883-ban odahagyott s ekkor a törvényhatóság bizalma Molnár Józsefet ismét vissza állította régi helyére, melyen 1880-ban Mikó Bélint főispán a kezébe adott jognál fogva élethossziglani kinevezéssel megerősítette.

Még nyolcz évig szolgált innen kezdve teljes erőben a vármegyét, de 1898-ban előre haladott kora miatt a közszolgálatra gyengésséget érezvén magában, állásáról lemondott és nyugalomba menni óhajtott.

Lemondása a főispán által elfogadotván, midőn ezt főispán ur az 1898. évi augusztusi közgyűlésen bejelentette, ez a lemondást sajnálattal vette tudomásul és sok évi hű és buzgó szolgálatai elismerésül jegyzőkönyvileg szavazott neki köszönetet, s ezt a megye alispánja a következő megleghangu iratban hozta tudomására:

Tekintetes főorvos ur! Érdemű hosszú szolgálata alatt közvetlenül is volt alkalom megismerni azt a lelkiismeretes pontosságot, melylyel nemcsak a vármegye községének közbecsülését, hanem mindnyájunk tiszteletét és elismerését is kiérdemelte. Sajnálattal vette a törvényhatóság tudomásul T. főorvos urnak az aktív hivatalos szolgálatból történt kilépését, de remélem és kérem is hogy bölcs tapasztalataival és érdeklődésével az eddig szolgált közügyet továbbra is támogatni sziveskedend.

A hanyatló erő azonban nem engedte az utóbbi években, hogy a közéletben szerepelhessen, míg most a végső elgyengülés véget vetett a hosszú időn át tevékeny és munkás életének.

A meghaldogult családja a következő gyászjelentést adta ki:

Ij. Molnár József ügyvéd és országgyűlési képviselő s neje Kocsisovszky Borcsa és leányuk Molnár Ilona, T. Nagy Imre földbirtokos és gazdasági iskolai igazgató, valamint első neje, Molnár Ilkának gyermekei: Esztergár Bálintné Nagy Erzi, Köllő Istvánné Nagy Ilona, Krausz Ernőné Nagy Karolina, Molnár Lajos pénzügyigazgató, özv. Dr. Molnár Lászlóné szül: Nagy Krisztina és gyermekei: Molnár Lotti, Molnár Mari, Molnár László, özv. Dr. Molnár Károlyné szül: Doucha Rozsena és gyermeke Molnár Anna szomorodott szívvel jelentik Dr. Molnár József megyei nyug. tisztiorvosnak 1892. évi szeptember hó 4-én életének 82-ik évében

A „CSIKI LAPOK” TÁRCZÁJA.

A három rend közötti viszony.)

I.

Mind a három rend tagjai szabadok voltak és a szó akkori értelmében nobiles, nemesek. „A székelyek egyáltalában nemesek és mindeféle adó alól föl vannak mentve; föl vannak osztva három rendre, melyek közül azok, a kik kiváló, nemeseknek nevezetnek, a kik báróknak vagy patriciusoknak tekintetnek (qui quasi barones aut patriciorum loco habentur).

„Mások nevezetnek nyelvükön Lófi Székelyeknek, ők maguk latinul primipilusoknak nevezik magukat, qui sunt quasi equestris ordinis.”

„A többiek plebeiusok, de mindnyájan, a mint mondtam nemesek.”

Ámbár tehát a székelyek mind nemesek voltak, mégis meg kell jegyezni, hogy a nobiles megnevezést csak a két felsőbb rendre alkalmazva találjuk. A fentebbi oklevél szerint ugyancsak a legfelsőbb rend szokott nemesnek nevezetni, a mi azonban nem áll. Ezt a tényt ugy magyarázhatjuk meg, hogy volt valami hasonlóság a két felsőbb rend és a vármegyei nemesség között és pedig külsőleg, de lényegileg nem nevezhették őket több joggal nemeseknek, mint a harmadik rendet.

Nemeseknek nevezhették őket annyiban,

*) Munkatvány Connert János dr. „A székelyek intézményei a legrégibb időkől az 1542-iki átalakulásig” című munkájából. A könyv hajtató Nagyszombatban Seraphin könyvkereskedőnél. Ára 2 korona.

hogy ők nem fizetnek adót, hogy minden „dica-cio“-tól mentve voltak, semmi magánember szolgálatára nem voltak kényszeríthetők.

Miként a vármegyei nemeseknek, nekik is személyenként kellett hadi szolgálatot teljesíteniük a királynak.

De személyekre nézve tökéletes szabadságot élveztek. A Municipalis consuet, erre vonatkozó 63-ik és 64-ik art. így szól: „63.: „Székely földéről ha ki akart menni, szabad volt mindenkor, és ha valaki valahonnan székely földre akar jönni, az is szabad, erővel ki nem vethetik: de a nemes jobbágyát bé nem fogadhatják, el se vethetik.” 64. art.: „Valamely székely szolgálni akar menni, bár más országban is, ki országoknak védelmére nem volt, szabad volt szolgálni menni; de a szegődött szolgát megtartoztathatták.”

Minden székely bárhova mehetett tehát, csak ha lekötölte magát, azaz a beszegődött szolgának eleinte kötelességét kellett teljesítenie. De bármilyen más ember is bejöhett Székelyföldre, kivéve a vármegyei jobbágyokat.

Személyére nézve mind a három rendbeli székely tökéletesen szabad volt. A székelyt csak törvényszéki ítélet alapján foghatták el, vagy ha lopás büntetésében tetten kapták. Ha elítélik, akkor a birságot ingó vagyonából kell fedeznie és ha nem elég, akkor örökségét veszik el és ha ilyen sincsen, életébe kerül. De adósság miatt egyik a másikat fogságba ejthette. 68. art. „Valaki adós egyik a másiknak, önön hitére, valahol találja, megfoghatja s megtarthatja”. De ugy látszik ez a jog csak a XVI. században jutott érvényre, mert a zabolai határozatok szerint „Mindenkik keresse az adóssát

vagy adóssait a székben és azoknak rendes bírái előtt a jog útján. Ha adóssával találkozik szemben, akkor ne legyen jogosítva őt fogni vagy azt a vagyonát, a melyet jogosan szerzett a maga részére (res pro sui parte Iuri consecutas) lefoglalni, hanem a közös bíró fogja meg, máskülömben a megnevezett büntetés alá esik” tudniillik in facto potentiali convincatur. De éppen ezen határozatokból ki látszik, hogy a gazdagok már ehez az eszközhöz nyultak és adóssáikat fogságba ejtették. A határozat a szegény nép személyes szabadságának megőrzésére van hozva, de eredmény alig volt. A XVI. században ez az igazságtalan eljárás már szokásjog volt.

Az „örökös” székelyt nem volt szabad a „vajda urak tábláján” tartani, kivéve azt az esetet, ha halált érdemelt, mert mindenkit eleinte a szék törvényszéke vagy a iudicium generale elé kellett idézni.

Csak a táborban ítéltetett felette a vajda, vagy egyáltalában a főparancsnok.

A székely jog személyi jog volt. És ennek a jognak a hatása oly nagy, hogy a szabad székely akkor sem lehetett várjobbágygyá ha várterületre telepedett volna is le és vár-birtokot szerzett volna magának. Ráműtattam már erre, mikor Oláhfalvi lakosságáról beszéltem. Az Oláhfalvi székelyek nemcsak személyükre nézve maradtak szabadok, hanem a birtokot terhelő kötelezettségek sem szálltak rájuk akkor, a mikor birtokot szereztek.

A székely nemesség nem volt privilegiumon alapuló nemesség. Megtörténhetett tehát, hogy a mozgékony székely abba a helyzetbe jutott, hogy kénytelen volt bizonyítékot produ-

kálni, hogy ő székely nemes. Ismeretes előttünk olyan eset is 1346-ban kétségre vonták Sényői Pálnak a székely voltát. I. Lajos király vizsgálatot rendelt el, és minekutána székelysége bebizonyult, megegyeztet a király a székelyeknek, hogy soha és seholsem kötelesek arról privilegiumot előmutatni és ott lakhatnak, a hol nekik tetszik.

E jogokat minden székely gyakorolta. Minden székelyt tehát nemesnek nevezhettünk a szó középkori értelmében.

A népből azonban az előbbi jog-egyenlőség átalakult és három különböző politikai jogokkal bíró rend keletkezett. Az átalakulásra különösen a hadi szolgálat volt befolyással, mert annak következtében három rendre osztottak, tudniillik a gyalogok rendjére, a lovasokéra és azoknak a rendjére, a kik nemcsak személyesen szolgáltak, hanem birtokuk szintén egy vagy több lovas szereltak föl és állítottak ki. Kétséget nem szenved, hogy ha a Székelyföldön a hadi szolgálat nem lett volna oly nagy befolyással, a társadalmi viszonyok másképen alakultak volna.

A három rend közötti különbség eleinte minden esetre csak társadalmi és nem jogi volt. A gazdagok tényleges tulajdai már korán érvényesült, de eleinte még nem volt összekötve jogi különbséggel. Minthogy azonban az előkelők hosszú ideig már a hivataloknak birtokában voltak, abból lassanként az a szokásjog fejlődött ki, hogy csak előkelők nyerhették meg a legfőbb hivatalokat.

Abban az időben, a melyből okmány maradt reánk, a legfelsőbb hivatalok már a két felsőbb osztály birtokában állottak és pedig oly

végelgyengülés folytán történt elhunytát. A temetés szeptember 6-án délután 3 órakor lesz Csikszereében a halottas házból a csikszereedai temetőbe; az engesztelő szentmise-áldozat pedig ugyancsak a szeredai templomban szeptember 9-én reggeli 7 órakor fog az Egk urának bemutattatni.

Béke lengjen hamvai felett!
Temetése nagy részvét mellett történt meg, melyen a vármegye tisztikara Mikó Bálint főispánnal testületileg jelent meg s ott voltak a városban lévő különböző hivatalok tagjai, valamint a városi polgárság nagyszámában. A meghaldogult földi maradványai neje és elhalt gyermekei mellé helyeztetek örök nyugalomra. Emlékét őrizze a hálás utódok kegyelme!

Rákóczy és Kossuth. Gömör-Kishont vármegye törvényhatósága folyó évi szeptember hó 2-án tartott közgyűléséből azsal a kérelemmel fordult a képviselőháshoz, hogy a Rákóczyról és Beresényiről szóló törvényeket érvénytelenítse és Kossuth Lajos érdemeinek törvénybe iktatásával, Kossuth Lajos szobrát állami költségen minél előbb felépítse.

Hány választója van Csikmegyének? Erre a kérdésre vármegyénk központi választmányja által a jövő évre végleg megállapított névjegységek adja meg a felvilágosítást, mely szerint van: a) a szentmártoni választó kerületben 1593, a szeredai kerületben 1470, a karcfalvi kerületben 2001 és a gyergyószentmiklósi kerületben 2023, összesen tehát 7087 választó. Ebből a számból régi jogon választ, 5257, földbirtok után 5, házbirtok után 28, kereseti jövedelem után 553, föld- és ház jövedelem után együttesen 362, értelmiségnél fogva 576, a füst szám szerintük után 306. Választói joga két egyénnek van ideiglenesen felfüggesztve.

Székely kongresszus.

Az östermelési szakosztály.

Ebben a szakosztályban az előző tisztelettel Bedő Albert teljesítette, alelnök volt Szentiványi Miklós, jegyzett: Lattér Béla.

Elő tárgya volt az állattenyésztés fejlesztése, melyet Szilassy Zoltán helyett, ki a megjelenésben akadályozva volt, Nagy Imre gazdasági felőnépiakolai igazgató adott elő. Hangoztatja, hogy az állattenyésztés a székelység különleges viszonyainál fogva az ország e részében mily nagy fontossággal bír, annak fejlesztése a terményei értékesítésének szervezése a jólétnél, eddig nem ismert forrásait képes fakasztani. Sárgezi az 1894. évi. XII. törvény-cikk sűrűs, szigorú végrehajtását, a községi apállatok beszerzésére vonatkozólag megfelelő szabályrendeletek létesítését, s a beszerzéshez állami és egyéb kedvezmények beszerzését, a községi legelők jókarban tartását. Kívánatosnak tartja továbbá állattenyésztő és értékesítő szövetkezetek létesítését, a juh- és sertésenyésztés előmozdítását, a tejgazdaságok, a baromfi-tenyésztés fejlesztését.

A javaslatához többen hozzá szólottak ne-

vezetesen Sierbán János, Mika Ottokár, ki a Székelyföld számára állattenyésztési felügyelő kirendelését kéri, melyet el is fogadnak, Székely György egy állami lótenyésztési telepnek a Székelyföldön való felállítását indítványozza, melylyel a javaslatot ki bővítették. Ugron János szükségesnek tartja az erdélyi tréfa szarvasmarba intenzívebb tenyésztését, külön kultur-mérnökséget kíván a székelyföld részére.

Szántó Károly súlyt kíván fektetni a méh-gazdaságra is s ezzel a javaslatot kibővíteni kívánja. Ajánlja egy minta méhészet felállítását. A szakosztály hozzá járul. Ezen kibővítésekkel a javaslatot elfogadták és a javaslat előterjesztőjét zajoson megjelénzték.

Második előadó Barabás Béla csikszereedai gazd. iskolai intéző volt.

A juhtenyésztés fejlesztéséről beszélt a szólott azon akadályokról, melyek ezen gazdasági ág fellendülésének útjában állanak s javasolja, hogy kéressék fel a kormány olyan intézkedések tételére, melyek az idegen berszányokat a székelyföldi havasokról kizárják, hogy a havasokat helyi tenyésztők használhassák ki. Alkalmos juhajtatók egy minta juhászat felállítását sürgeti, a hol aztán a sajt és túró-készítésben és az okszerű bárányoztatásban képeztesse ki a juhászok.

A javaslatához hozzá szólottak: Incze Ignác, ki a folyómenti községek részére a megyei havasi legelőkből a lakosság számának arányában megfelelő legelő-területek bérbeadását kéri, és Koncz Ármán, ki felkérődnök tartja a kormányt, hogy kedvezményes árban a juhtenyésztésre alkalmas vidékek lakóinak megfelelő faj-juhokat bocsásson rendelkezésére. Az előadó javaslatát, Incze és Koncz indítványaiat kibővítte, elfogadták.

Füredi Lajos lengzadasági szaktanár érdekes előadást tartott arról, hogyan lendítendő föl az erdélyi részeken a lentermelés. A székelykeresztúri telep nem elég, szükséges még más helyeken is ilyen kikészítő telepek létesítése. De a lentermelésnek kell fokozódnia s akkor ez is meglez. Javaslatot tesz arra, hogy lentermelő-szövetkezetek alakítsanak, minden ötszáz hold termelésre külön szövetkezet. A Maros mentén új kikészítő-telep érd-kében intéztesse a kormányhoz fölirat. Gyergyóban, Alceikon, Kovásznán és Bereczken a szövetkezetek sűrűsösen megalakítandók. Gyergyó vidékén lenfonó állítsassék fel. A kistermelők len- és kender-termelése érdekében községi áztatók állítsandók.

A szakosztály szótöbbséggel kimondta, hogy a kender-gyár, illetőleg lenfonó-gyárnak Csikvármegyében való fölállítását kéri. A gyár fölállításához igényelt mintegy nyolcz millió korona alapítványnak beszerzésére részvényszeresítést alapítanak, a melynek az állam támogatását kéri.

Gyöngyösi Béla az erdészet körébe vágó

reformokról tartott előadást. Utal a Székelyföld nagy kiterjedésű erdősegeire, a melyek legeltetés céljaira könnyen felhasználhatók lennének s így az állattenyésztés révén a jövedelem jelentősen szaporodnék. Határozati javaslatában ez okból kéri annak a kimondását, hogy ott, a hol a közbirtokosság kívánja, az erdőterületekből az illetékes szakkörök meghallgatása után rétek legyenek alakíthatók és viszont kivánatosnak tartja ezen kívül az erdőkezelési költségek méltányos megállapítását s a korábbi erdőkből a faértékesítés megkönnyítését. Semsey Andor dr. a hétéfalusi csángók érdekében szólalt föl a vitában és részükre mezőgazdasági értékesítő szövetkezetek alakítását kéri.

Horváth Sándor földmívelési miniszteri megbízott főszóalása után a szakosztály az előadói javaslatot elfogadta.

Azután Gáspár Antal előadó, marosvásárhelyi földbirtokos a székelyföldi gyümölcsstermelés és értékesítés kérdését ismerteti. Javaslatát az, hogy Maros-Vásárhelyen és Csik Szereán gyümölcs-oltvány- és magtermelő faiskola állítsassék, a Székelyföldre külön szaktanár neveztesse ki, Maros-Vásárhelyen áruház, s az egész székely vidékre értékesítő-szövetkezet. Sóvárád és még két székely községben kikészítő-telepek létesüljenek. A szállítási díjtelek kedvezőbb állapotok meg. (Helyeslés.)

Hoffmann Géza javasolja, hogy kériék föl a kormányt, hogy az erdőgondnokságok útján istápolja a gyümölcsstermesztést. Ugron János gyümölcsértékesítő központ létesítését sürgeti Maros-Vásárhelyt. Kéri egyúttal a konzervgyárak hathatós állami támogatását. Berzenczey István haszon- és gyógyfűtelepek alakítását sürgeti. Horváth Sándor örömmel elfogadja Hoffmann indítványát s jelzi, hogy a földmívelési miniszter a kérdéssel már foglalkozik.

A határozati javaslatot elfogadták.

A bányászati termények kihasználása kérdésén Andreics János petrozsényi igazgató, bányamérnök ismertette, a ki a sikeres konkurálás okát a szállítási díjtelekben látja. Nem is használhatók ki Erdély bányái, valameddig a székely vasút ki nem épül, Romániával egyenesebb vasúti összeköttetést sürget, hogy Konstancaig eljuthasson a magyar szén, csak egy 12 millió költségre menő új vonalra van szükség. Sürgeti a vizuutak kitépítését s hangoztatja, hogy igen sok a tenni való, ha Erdélynek bányákban levő kincseit értékesíteni akarjuk. Javaslatot tesz arra: kéressék meg a földmívelésügyi kormányt a Székelyföld geológiai felkutatására, az államvasutak szénüzemletei egyrészét Erdélyben szerezze be, a Romániával fennálló vámtarifa visszaszángaira hívassék föl a kormány figyelmé, az államvasutak nagy díjtételei mérsékeltesse, Petrozsényben nyilvános bánya-áltiszti iskola, Vajdahunyadon pedig vaskohászati iskola állítsassék, a bányákban székely munkások alkalmazandók ezek közvetítésére hivatal állítsassék. Az előadást a szakosztály zajos éljenzéssel fogadta.

Benedek Kálmán főszóalása után Hoffmann Géza a székely munkásoknak bányákban nagyobb számban való alkalmazását és Baróth vidékére vasgyár fölállítását kéri. Ugron János kívánatosnak tartja a széniparnak a Székelyföldön nagyobb üzemben való fejlesztését. Csik György a mellett emel szót, hogy a vas- és fémipart nagyobb mértékben üzzék. A szakosztály a javaslatot elfogadta.

(Folyt. köv.)

A megyei közigazgatási bizottság üléséről.

Csikszereeda, szeptember 9.

Közigazgatási bizottságunk rendes havi ülését a közbeesett ünnep miatt ma tartotta meg Mikó Bálint főispán ur előnklete alatt. A gyűlés rövid tartama volt.

A gyűlés folyamán napirendre került ügyek közül a következőket tartottuk főlemlendőknek:

A pénzügyminiszternek a közadók és egyéb kincstári illetékek behajtása céljából a pénzügyigazgatósághoz intézett s támogatás és ellenőrzés végett a bizottsághoz is megküldött rendelete folytán a járási hatóságok utasítottak, hogy a kir. pénzügyigazgatónak a felhajtás érdekében kiadandó intézkedéseit pontosan teljesítsék s azok végrehajtására az előjárásokat szigoruan utasítsák.

Ferenczi Albert gyergyószentmiklósi anyakönyvvezető helyettesnek segély iránti kérése a belügyminiszterhez ajánlólag feltérjesztetni határozattal.

Koncz István tunsági iskolaszéki elnök az ellene elrendelve volt fegyelmi ügyben azért, mert az iskola termét pártgyűlések céljaira használta fel, állásától elmozdítottak.

Szárhegy község képviselő testületének az ottani róm. kath. elemi népiskolák jellegének községire nyilvánítása tárgyában hozott hatá-

rozata jóváhagyott. mivel a telek és épület tulajdonosa a község és az épületek községi és nem hitfelekezeti vagyonból vásároltattak a községben is az iskolák fenntartásához a hitfelekezet anyagi áldozatokkal soha hozzá nem járult.

György Lázár csiksomortáni tanítónak a község által kiállított díjlevele megerősített.

Vallás és közoktatási miniszter azon intézkedése folytán, hogy az államilag segélyezett népiskolák fenntartói, hol az iskolai épület a követelményeknek meg nem felel, a felszerelés pedig hiányos, sűrűsösen rászorítottassanak az iskola épületek gyors helyreállítására és a felszerelési hiányok pótlására; — a bizottság elrendelte a felőszentgyörgyi, tunsági, k-impérdobolyi, szentmihály-ajnádi, vacsárcsú, csomortáni, delnei, ciszói, gyimesbükkői (vám) és szepvizi iskoláknak legkésőbb az év végéig való helyreállítását és a hiányos felszerelések pótlását, kötelezve az illető szolgabírákat az eredményről személyes meggyőződést szerezni s azt a bizottságnak bejelenteni, nehogy az eddig élvezett államssegélyek a mulasztással kockára tétessenek.

Köszönettel vette a bizottság tudomásul remetei öv. Mélik István és Mélik István adományát, mely szerint a gyergyói kórháznál egy-egy ágy felszerelésére 100—100 koronát ajánlottak fel.

Gyergyóújfalvi Bányász Lajos által elkövetett mezőrendőri kihágásos ügyben hozott marasztaló szolgabírói végzés feloldott s új tárgyalás és határozat hozatala rendeltetett el, valamint tekerőpataki Kinda Györgyöt illetőleg azonos ügyben hozott határozat is.

Biró Antal gyergyószentmiklósi lakosnak mezőrendőri kihágásos ügyben két egybehangzó határozat ellen beadott felebbezése visszautasított.

Végül néhány adóügybeni felszólamlás elintézése után tárgyalás alá vétett a megye alispánjának következő indítványa:

Feliratilag kéressék meg földmívelési miniszter ur Ö Nagyméltósága, hogy az erdőrendészeti bizottság hatáskörét a közigazgatási bizottság plénmájára a törvény által egyesesen ki nem kötött esetekben átruházva, előadójává végleges áthelyezéssel a kerületi erdőfelügyelőt rendelje ki.

Az indítvány megokolásában kiemelte alispán ur, hogy a mennyiben az erdőfelügyelői intézmény továbbra is fenntartatik — mi nézete szerint az erdőbirtokosok mostani szervezete mellett teljesen felesleges — annak csak úgy van értelme, ha a felügyelőségek a vármegyék központjába áthelyeztetnek s az erdőrendészeti bizottság megszűntetésével mint közigazgatási bizottsági előadók az erdőészeti ügyek vezetésével megbízottnak; mert a sokasodó munka mostani korszakában a közigazgatási bizottság egyik tagjától sem lehet követelni a közig. bizottsági gyűlések mellett néha napokig tartó külön gyűléseken való ingyenes részvételt.

A közigazgatási bizottság intézménye a gyakorlatban elég gyökeret verve, ülései mindig látogatottak s ha az erdőfelügyelő, mint az erdőészeti ügyek előadója annak tagjává tétetik, a kölcsönös szóbeli felvilágosításból minden esetre megérthetők lesznek azok a kívánások, melyek most követelések alakjában ki-egyenlíthetetleneknek látszanak s csak arra szolgálnak, hogy a testületeket egymás ellenségeivé tegyék.

Az indítványt a bizottság egyhangulag elfogadta s annak a földmívelési miniszter urhoz való felküldésére az előzőt fölkerde s ezzel aztán a gyűlés véget is ért.

Egyházi és iskolai állapotok a Székelyföldön a róm. kath. egyházat illetőleg.*

Püspököm megbízott és az E. M. K. E. fölkerde, hogy a székely kongresszuson a kath. egyház szükségleteiről tartsak előadást.

Főlatatomhoz kezdve számolok a körülményekkel és előadásomat a lehető legrovidebbre szabom. A miről én szólok, az bent van mindnyájunk lelkében és beszélhetnénk arról vég nélkül; csak hogy az időből nem telik többre, minthogy csupán csak ugyazóva egyes jelszavak fölemlítésével adjunk kifejezést, azokba tömörítsük lelkünk tartalmát.

A miket én itt előadok, azok jelentőségüket a vallás jelentőségéből veszik. A vallás az embernek Istenhez való viszonya. Semmi sincs az emberre olyan befolyással, mint a vallás. Az emberiség élete szól erről és a napi tapasztalat.

Hogy mit mivel a vallás az emberiség életében a történelem folyamán? arra itt nincs miért hivatkozni. A napi tapasztalatra azonban legalább annyiban hivatkozom, hogy a vallásos ember tisztasága, becsületese, a ki másokat szeret, a törvényes rendet megtartja, kötelességét teszi, dolgozik és keresményét nem pazarolja el, hanem azt jólélel, jámbor érzesel, Isten iránti hálálkodással üdvös célra fordítja. A vagyonon nem bizza el magát, a nél-

*) Előterjesztette a székely kongresszus közművelődési szakosztályában Pál István apát-kanonok, az erd. róm. kath. státusz előadója.

annyra, hogy a mint láttuk az arra vonatkozó jogot a birtokkal együtt megszerezhették és eladhatták. Tudjuk azt is, hogy az esküdszékek szervezése előtt csak az előkelők vettek részt a tárgyalásokban. Az 1466-iki zabolai gyűlésen megpróbálta a harmadik rend legalább annak a jognak a megszerzését, hogy az esküdték fele a harmadik rendből választassék. De a drakói büntetések alkalmazása sem volt képes ezt a történelmi fejlődést meggátolni.

A 16-ik század kezdetén a fejlődés már egészen be volt fejlődve. Az udvarhelyi gyűlésen már tekintetbe sem vették a harmadik rendet az újonnan szervezett törvényszék tagjainak választása alkalmával. Ugy látszik, hogy ezen folytonos belvizályokban a harmadik rend egészen legyőzött. A vagyonilag hatalmasabb elem győzött itten is, mint bármilyen más országban a középkorban. A székelyek ugyan még mind szabadok voltak, de a harmadik rend ki volt rekesztve a hivatalokból.

De ez még nem volt a fejlődésnek a végpontja. Mert a harmadik rend kezdette személyes szabadságát féltetni. Hogy milyen ziláltak voltak a viszonyok már a 15-ik század derekán, azt az 1466-iki zabolai gyűlés határozatai mutatják. Ugy látszik, mintha a harmadik rend ottan még egyszer összeszedte volna minden erejét a király hivatalnokai támogatása mellett. Mert a székely ispán, a kinek elnöklése alatt tartatott a gyűlés, kétségen kívül a elnyomott harmadik rend pártfogója volt. Megjegyzendő, hogy az ispán a kiállított oklevélben Hunyadi János egy privilegiumára hivatkozik, a melyet az, mint gubernátor, a székely jogok megerősítésére adott ki. Tehát már Hunyadi

igyekezett a Székelyföldön rendezett állapotokat teremteni. Az oklevélből a következő fontos részt közlöm: „Tekintettel arra, hogy a hű székelyei... Kézdi-, Orbai- és Sepszi-székben az előkelők által, a kik köztöltük élnek, sokféle módon nagyon... alá nyomtatnak és kiforgatnak régi jogaikból és törvényeikből” közgyűlésre hívta az ispán a király nevében a három szék előkelőit és köznépet, és más székely és nemes jelenlétében gyűlést tart.

Elhatározták „először, hogy a köznép az előkelő székelyeknek ne legyen alávetve, hanem jogukban álljon, hogy tetszésük szerint bárki- nek szolgálhassanak. Azonban azok ki vannak véve, a kik az előkelők birtokain maradnak; azokat sem szabad azonban szolgaságba vetni, hanem bárhova mehetnek... ha akarnak. Továbbá elhatározták, hogy ugyanazon köznép az előkelőknek vagy nagyobbaknak szántani kaszálni, buzát vágni és bármilyen más szolgálatot tenni nem köteles... Továbbá, ha valaki a köznépből szokás szerint egy előkelőnek a védelme alá akar jutni és magát a másiknak, alávetni, szabad legyen neki”.

Tehát annyira jutott a dolog, hogy a két első rend a szegény harmadik rendbelieket ingyen szántás-, kaszálás és sok másféle munkára kényszerítette. Feltéve, hogy csak a legszegényebbek jutottak ilyen szomorú helyzetbe, akkor is a tény maga már jellemző. Ezen határozatok arra céloznak, hogy adják vissza minden székelynek az egyéni szabadságát. Ugyanazt a törekvést tükrözi vissza az a határozat, hogy ezental a hitelező adását személyesen nem veheti bíróságra, hanem a hatóságokra kell bizznia a dolgát.

(Folyt. köv.)

különbözben nem csak kétségbe, igyekeznek az életet megbirni, azt elviselni.

Azt véli valaki, hogy ezek kicsiny dolgok? Dehogyan kicsinyek! hiszen ezeken nyúlkazik az egyén lelkének és zhangja, a társadalmi rend, annak egyensúlya. Vallás nélkül zűrzavar állana be úgy az egyén, mint az emberiség életében. A történelem is beszól erről és a napi tapasztalat is.

Mindezt csak bevezetésképpen említem fel azért, hogy hivatkozhassam a vallás fontosságára.

A vallás azonban az egyház intézményében tartatik fenn és ápoltatik az emberek között, abban nyer alakot, azáltal jut érvényre, a vallás szerve az egyház, a való életben a kettő egymást teljesen fűdi, egyiket nem lehet elválasztani a másiktól: a kettő egy. Az egyházért tenni annyi, mint a vallásért tenni.

Ezeket mindenki tudja, ezeket itt tovább nem fejtegetem, ezekkel most tovább nem foglalkozom.

Őseink vallásosok lévén, igyekeztek tölfük telhető áldozatokkal oly intézményeket létesíteni, hogy azok által a vallásosság fentartassék és ápolassék az utódokban is. Templomokat, iskolákat építettek, azokat felszerelték és gondoskodtak az egyházi személyzetnek illő ellátásáról. Mindezt önmaguk tették saját erejükből, a mennyire tehetők, minden külső segítség nélkül.

Valami nagy vagyronról, gazdagságról ősainknél sem beszélhetünk és azért ugynevezett monumentális építkezésekre nem telt, ilyenek a Székelyföldön nem is voltak. De azért a templomok mindig díszes házaik voltak Istennek, az egyházi és iskolai épületek mindig jelentékeny alkotásai voltak a községnek, a papok és tanítók mindig tisztességesen voltak ellátva, úgy, hogy a papi és tanítói állás mindig keresett állás volt, a hová előszeretettel mentek a székely családok gyermekei és tisztesség származott abból hosszú időre az illető családokra.

Ma az állapotok megváltoztak, nagyban megváltoztak. Ma nemcsak, hogy újabb jelentékenyebb alkotásokat nem tud létesíteni a székely, de még a meglévőket sem tudja fentartani, Hogy mi ennek az oka? azt ezen alkalommal mások fogják fejtegetni. Én csak az szomorú valón állok és a tényleges állapotokról szólok. Ma az egyházi és iskolai szolgáltatások a sok mindenféle adó mellett elviselhetetlen teher gyanánt nehezdednek a szegény székelyre.

Hogy az egyházi és iskolai kiadások terhes voltát megérthessük, ismernünk kell ezen kiadások nagyságát és tudnunk kell, hogy minő vagyoni állapotok mellett viseli azokat a székely. Előadásomból ki fog tűnni.

(Folyt. köv.)

Levél a szerkesztőhöz.

Lapunk múlt számában „Meghírsült tombola” című hírnökre vonatkozólag szerkesztőségünkhez a következő levelet intézték:

Tiszelt Szerkesztő Ur!

A „Csiki Lapok” folyó évi szeptember hó 3-iki számában „Meghírsült tombola” cím alatt megjelent tudósítással kapcsolatban sziveskedjék b. lapjában alábbi soraimnak helyet adni.

Az eset nem úgy történt, mint az a tudósítás elöadja, hogy t. i. „az igazgatóság két oláhországi zsidó kereskedő követelésére kiállította a számokat németül is”, hanem az eddigi évtizedes szokás szerint a számok magyarul, németül és románul kiállítottak ki s bizonyos urak nagy lármával azt követelték, hogy a kikiállítás csak magyarul történjék. Én mint a tombola játékok ellenőrzésére miniszterileg kiküldött politikai biztós felvilágosítottam a közönséget, hogy Tusanád egy nemzetközi fűrdőhely, hol minden vendégnek nyelvkülönbség nélkül joga van pénzért szórakozni s a tombolában részt venni és hogy itt hol a vendégek jó nagy része külföldről kerül ki, mióta tombola játékok tartatnak, a számok mindig három nyelven kiállítottak ki, Minthogy ezen felvilágosítás után is egyes heccz-művészek tovább zajongtak, a fűrdőigazgatóságot a tombola játék beszüntetésére utasítottam, a mi meg is történt. Ez a tényállás s én a magam részéről mint székely ember igazán sajnálom, hogy épen a székely kongresszus alkalmával a kongresszusi tagok rendezték ezen hecczet akkor, midőn a kongresszus diszelnöke megnyitott beszédjében is erősen hangsúlyozta, hogy a kongresszus nem háborút visel más fajok ellen, hanem mentő munkát teljesít a székelység érdekében. A mentő munkának egyik része a székely fűrdők ügye. No, ugyan gyönyörű szolgálatot tettek azok a bizonyos urak a székely fűrdőknek s különösen Tusanádnak, hol a fűrdőigazgatóság egyháza nem szorul az én védelmemre, de annyit bátor vagyok kijelenteni, hogy minden-

esetre hord annyi hazafini érzést magában, mint azok a lármázó reklám hősök. Egyéb iránt nem tartom érdemesnek azon bizonyos urakkal foglalkozni, mert véleményem szerint komoly ember az ilyen tettet nem helyeselheti.

Csik-Tusnádfűrdőn, 1902. évi szept. hó 4. Tisztelettel Bartalis Ágost, főszolgabíró.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kossuth Lajos ünnepély megyénkben. Csikvármegye törvényhatósági közgyűlése elhatározta, hogy Kossuth Lajos 100-ik születés napját méltóképen fogja folyó hó 19-én megünnepelni. Az ünnepély előkészítése és rendezése céljából Dr. Fejér Antal országgyűlési képviselő és törvényhatósági bizottsági tag elnöklété alatt egy bizottságot küldött ki, mely lázas sietséggel munkálkodik a arra törekszik, hogy e nagy nemzeti ünnep megyénkben is minél impozánsabb legyen. A rendező bizottság a mint halljuk az ünnepségek aorozatát nagyjában már megállapította. E szerint t. hó 18-án Csik-Szereda zászló-díszít fog ölteni s ez nap este a várost fényesen kivilágítják, mely mellett a városi első zenekar a városban három helyen zenélni fog. Folyó hó 19-én reggel isteni tiszteletek tartatnak, melyen a vármegye tisztikara, törvényhatósága s a többi hatóságok testileg fognak részt venni. Az ünnepély d. e. 10 órakor veszi kezdetét a vármegye ház nagy termében. A részletes programot jövő számunkban fogjuk közölni, mely különben már az előtt nyomtatásban is az érdekelteknek szét fog küldetni. Ezuttal is megemlítjük azonban azt, hogy a főgimn.- és képezdei, tanári testület és ifjuság szintén tényleges részt fog venni az ünnepélyességekben és hogy az ünnepélyen három dalárda u. n. a főgymnáziumi, továbbá a képezdei ifjusági és a szeredai „dalkör” fog közre működni, sőt egy darabot a három dalárda együttesen fog előadni. A meghívók pár nap mulva fognak kibocsátatni a hatóságoknak, testületeknek, közönségeknek stb. Előre felhívjuk tehát a megye közönségét a hatalmasnak ígérkező nemzeti ünnepélyen való részvételre.

Hímen. Báró Horváth Gábor marosvásárhelyi m. királyi honvéd huszárhadnagy a napokban váltott jegyet Mező-Pagocsaú (Marosvármegye) néhai érszentkirályi Szentkirályi Gyula usgybirtoke s neje gyulafehérvári Dindár Lenke leányával: Margittal. Boldogságot kívánuunk e szép frigykötéshez.

Véglegesítés. Csikvármegye főispánja caiktaplocai Botár Réla megyei allelváltárnokot a szakvizsga sikeres letétele után állásában véglegesen megorósította.

Képviselő testületi gyűlés. Csik-szereda város képviselő testülete folyó hó 11-én délelőtt 9 órakor rendkívüli közgyűlést tart a következő tárgysorozattal: 1. a város között elvonuló közút pályájának kikövesése. 2. A vágóhíd fölülétele ügyében határozat hozatal, kapcsolatosan a leadott miniszteri intézkedés és alispáni rendelet, továbbá az Ilyés István által beadott terv készítése dija kiadása iránti intézkedés. 3. A sz. udvarhelyi pénzügyigazgatóság 37431. sz. azon végzésének, melylyel Csik-szereda városában 7 korlátlan italmérsai engedélyt bevonni rendel, megfeleltetés. 4. A helypénz-díj szabályzat miniszteri jóváhagyás alá terjesztésének újabb módzatai. 5. Vender Dávid illetőségének kilitásba helyezése iránti kérdés. 6. A községi alkalmassozottak rokkant és nyugdíj-szövetkezetének megkezeése caatlakozás végett. 7. Állásnap 3803-902. sz. rendelete értelmében népkönyvtár létesítéséhez szükséges állami segély kérése iránti határozat hozatal. A népkönyvtár helyiségének kijelölése.

Vadász mulatság. Ugy értesülünk, hogy a csik-szeredai vadász társulat az idei vadász évad megnyitásával augusztus 15-én híres és kedélyes mulatságot nem tarthatta meg — a helyett e hó végén vagy jövő hó elején rendkívül kedves és élvezetesnek ígérkező táncmulatságot fog rendezni. Annyit elárulhatunk egyelőre csakoték gyanúat, hogy a mulatságon megjelennek az óz csomb medvesonka, vaddisznó pecaeny, nyulgerinoz és sok más vad pecaenyét ingyen fogják élvezhetni.

A tanulók beiratkozása. Megkezdődött a mozgalmás élet a múlt hétfőn ismét Somlyón. Szakadatlanul özönlött be 3 nap a tanulók szállító kocsai a gimnáziumi, tanítóképezdei és gyakorló iskolai beiratkozásra. Minden jóra való szülő igyekszik gyermekének tehetségéhez képest neveltetést adni, mert látja, hogy az elaprósodott és túl terhelt föld ma már nem képes nekik megélhetést biztosítani. A beiratkozásokból konstetáthatni, hogy a tanulók létszáma növekedett, sőt a gimnázium első osztályából több növendéket vissza kellett utasítani.

Értesítés. Értesítették a gazdaközönséget, hogy a vármegyei göcszspológész ezen cséplés idény alatt harminczadikán csépel, ha a gipet a csépléttől szállíttatja. Csik-szereda, 1902. szeptember 9-én. A gazdasági iskola igazgatósága.

Az ellenőrzési szemlék. A közös hadsereg tartalékában álló legénység ellenőrzési szemléje az eddigi megállapodások szerint folyó évi október hó 14-én kezdődik és november hó 8-án ér véget vármegyénk területén. A szemlé tartatik a tölgyesi járára nézve Tölgyesen október 14. és 15-én, a gyergyószentmiklósi járára nézve Gyergyószentmiklóson október 18-24-én, a felsőcsik járára nézve Csik-szeredában október 24-31. és november 1-3-án. Szereda várost illetőleg november 4-én, végül a Kászon-Alosikl járára nézve Szentmártonon november 6., 7., 8. napjain.

Honvéd lövésár. A marosvásárhelyi 9-ik honvéd huszárezred lövésárkeletének fedezése végett jövő október hó 3-án Csik-Szeredában a városháza előtt pótlólovatás fog tartatni. Pótlólovatásnak 4 1/2 évet betöltött és 7 évet megem haladott, 158 cmterőtől 160 cm magasáig, jól táplált, jól ápolat és jó testalkatu lovak avattatnak fel. Minden egyes ló, mely fetavatás végett előállíttatik a szabályszerű „Lólevél”-lel ellátandó.

Népkönyvtár adományozás. A földmívelési miniszter Gyergyóremete községnek a Franklin-társulat kiadásából egy 173 kötetből álló népkönyvtár adományozott s annak elhelyezése céljából egy-egy könyvszekrény beszerzésére 20 korona államegélyt utalványozott.

Alapítványihely betöltés. A vármegye közönsége által Madár Imre volt vármegyei főjegyző neve alatt a csiksonlyói főgimnáziumnál rendszeresített alapítványi hely a múlt tanév végével üresedésbe jövé, a hirdett pályázat után ezen ösztöndíjra Madár Imre ny. főjegyző ajánlata folytán várdotfalvi Petres Antal III-ad osztályos tanuló vétett fel.

Talált hulla. Tusnádi Nyisztor Mihály és Fekete Mihály Veres és Cantoszeg között az Olt vízében halászván, egy női hullára akadtak az Olt medrében. A veresbi bírónak erről hírt adván, ez jelentést tett az esetről a felsőbb hatóságnak. A szolgabiroisági vizsgálat astán kiderítette, hogy a viabefult Csakfalvi Szóke Lajosné 70 éves aszony, ki hazulról 10 nappal korábban távozott el s férje hasztalan kereste. Az eset öngyilkosságra vall, miuthogy az Olt folyó Csakfalvától távol esik s azt önként kellett fölkeresnie a boldogtalannak.

Bábasági tanfolyamra való felvétel. A kolozsvári indomány egyetemen folyó hó 8-ától 1903. január 31-ig terjedő 5 hónap alatt tartandó bábasági tanfolyara 150 korona állami ösztöndíj mellett vármegyénkbeli 4 nemesülly vétetett fel és pedig: csikszentléleki András Jánosné, csik-szentmiklósi Csató Jánosné, ditrói Benkó Ignáczné és tölgyesi Sándor Ignáczné.

Mátyás király szobrának lelepezése. Folyó évi október hó 12-én ünnepet ül Kolozsvár városa s vele a nemzet. Ekkor fog ugyanis legfelsőbb hozzájárulás folytán lelepeztetni dícsó emlékü nagy királyunk, Mátyásnak, az igazságosnak Fadrusz János által készített lovas szobra Kolozsvárt, szülővárosában lelepeztetni, mely ünnepélyre Kolozsvár város tanácsa a Mátyás király szobor képevel öllatott díszes meghívóval az összes törvényhatóságokat meghívta.

Székely népgyűlés. Kézdivásárhelyre folyó hó 14-ik napjának délutáni 2 órájára egy előkészítő bizottság, melynek élén Rápolthy Gábor és Hadnagy Károly, mint elnökök, Bíró Károly és dr. Szentiványi Árpád, mint jegyzők állanak, népgyűlést hív össze, melynek célja a Székely kongresszus német határozatainak megkorrigálása. A felhívásban elismerik, hogy a Tusnádon tartott kongresszus sok üd-véses határozatot hozott. Azonban — szerintük — az erdőtörvény, tagosítás és arányosítás kérdésében egyrészt igen hiányos, másrészt a szé-érdekekkel ellentétes javaslatokat emelt határozatokká, pedig ezen kérdések megoldásától függ a székelység kenyere és fennmaradása és ezen kérdések képezik a székelység összes bajainak kulforrását is. A népgyűlésre megvannak hívva kézdiaszék, az orbai járás és kasszonszék lakói. A mint értesültünk, a népgyűlés tervezője Molnár Józsiás orsz. képviselő.

Öngyilkos gépész. Megszokott és és csaknem mindennapi jelenséggé váltak napjainkban az öngyilkossági esetek, melyek többnyire túlzékonyság, vagy egy-egy megbomlott agyvelő rendetlen működésének a folyamonyai. Az élettelt való meghasonlás és az önbizalom hiánya adott fegyvert a kezébe a napokban is Csik-Szentimrén egy alig 28-30 éves életű gépésznek, Bernád Károlynak, a ki odaváló Sándor István birtokosnál egy külön szobában egyedül ebédelt s ebéd után revolverrel halántékön lötte magát és azonnal meghalt. A tett oka rejtélyes maradt, mert ismerősei is csak a rajta utóbbi időben észlelt buskomolyságról beszéltek.

Szöllő eladás. A neves visontai hegyen, melynek szőlői kitünőnek nagy szőlőbirtokos vagyok. Ezen szőlőkben termelt, kiválóan édes és kellemes ízű es évi csemege szőlő természetű ajánlom a következő árakon: 1. Méhes felhár szőlő kilója 38 fillér. 2. Fehér és piros chassoles kilója 44 fillér. 3. Kiváló töl csemege fajok kilója 48 fillér. 4. Mus-

kolatok kilója 48 fillér. A szőlők 5-10 kilos kosarakban küldetnek. Faj csukor-dínye kilója 20 fillér. Görög dínye kilója 16 fillér. Kereskedő uraknak 100 kilón felüli egyszerre tett megrendelésnél 8% o-tóli leaszíttatik. — Ha többeszeri megrendelés a 100 kilót meghaladja, utolag 4% o-tóli térítik meg. A megrendelések a pénz előleges beküldése, vagy utánvéttel mellett expedíttatnak. — Kosarak a felesámitott árban nyolc napon belül visszavétetnek. Nagyobb megrendeléseknél még kedvezményesebb árongedélyt állapítok meg. — A megrendelésnél a csimot, lakát, vasuti állomást és utolsó postát olvashatóan kiírni kérem. Gyön-gyös, 1902. évi augusztus hó. Tisztelettel Csomer Kálmán szöllő-nagybirtokos.

Ingyenes díszmű-ajándék. A ki e csimot elolvassa, akaratlannul is Amerikára, a képtelenségek hasájára gondol. Pedig esuttal sokkal közelebbről, Budapestről, két esárryra e hír. A Pesti Napló Magyarországnak e legrégibb, pártotól és klikkektől teljesen független, szabadelvű és esáktimondó napilapja lepi meg vele karácsonyra olvasóit, ajándékkal adván — teljesen ingyen — a gyönyörű kétsős, remek illusztrációkkal díszített Zichy Mihály albumot. E valóban értékes és nagy irodalmi becsesél bíró művet — melynek az Athenaeum kiadásában megjelent eredetije 90 koronába kerül — a Pesti Napló új kvárt kiadásában karácsonyi ajándékkal megkapja a Pesti Napló minden állandó előfizetője. Es megkapják díjtalanul azok az új előfizetők is, a kik egész éven át fél, negyedév vagy havonként, de megasztítás nélkül fizetnek elő a Pesti Napló-ra.

Elemi iskolai fü internátus Budapestén. A „Szent József” fü nevelő intésete, melynek védnökségét Klotild magy. kir. hercegnő ő fensége felé kegyes elvállalni és öv. gróf Károlyi Gyuláné, öv. gróf Pálffy Pálné és Györy Teréz grófné alapították, Vassary Kólos bíbornok hercegsprimás, Dr. Hornig Károly báró vesaprémi püspök, Majláth Gusztáv gróf erdélyi püspök, gróf Csokonits Edéné, gróf Feestoth Pálné, öv. gróf Hunyady Lászlóné, Ratibor hercegnő, gróf Merán, ögróf Pallavicini Edéné, Pálffy Anna grófné, Wenkheim Frigyesné, gróf Wenkheim Istvánné, gróf Zichy Nándorné pártfogolnak, 6-10 éves fiuk vétetnek fel. A dísz kiadású felvételi szabályzatot bárkinek bérmentve megkírdi az intézet igazgatósága (Budapest I. Istenhegyi-ut 32). Az intézet annál inkább is ajánlható, mert az egyedüli rom. kath. internátus elemi iskolás gyermekek számára és havi eltartás nevelés- és ruhadíj összesen csak 60 korona. A beiratás már kezdetét vette.

Szerkesztői üzenetek.

K. A. urnak Gy.-Tölgyes. Mi csak az eredményt közöltük, azt azonban nem tudjuk és nem is tudhatjuk, hogy ezért, vagy azért az ösztöndíjért ki folyomodott. Ha a kérdéses ösztöndíjért valaki csakugyan folyamodott és még sem adták ki, annak vagy az az oka, hogy az ösztöndíjhoz nincs meg a kellő kvalifikációja, vagy pedig az, hogy folyamodványát elkéssetten nyújtotta be s így azt vissza kellett utasítani.

Ks. urnak. A beküldött közleményt térszűke miatt csak lapunk jövő számában hozhatjuk.

Laptulajdonos:

GYÖRGYJAKAB ÖRÖKÖSE.

Sz. 471/902. 3-3 mj.

Pályázati hirdetmény.

Csik vármegye magánjavai kezelő hivatalánál rendszeresített igazgatói állás nyugdíjaztatás folytán üresedésbe jövé, annak betöltésére pályázatot hirdetek.

Ezen állásra, mely évi 2400 korona fizetéssel, 600 korona lakpénzzel és 1000 korona utátalánnyal javadalmaztatik, pályáshatnak mindazon Csik vármegyében illetékes és lakos székely honpolgárok, kik a jogtudományokbani elméleti és gyakorlati képzettségüket igazolni tudják, s a gazdasázat, erdsézet és számvittel, valamint az adminisztráció terén kellő jártassággal bírnak.

Az igazgató tanács határozata értelmében a törvényhatósági közgyűlés az igazgató választását a folyó évi özi rendes közgyűlésen meg fogja ejteni, de a megválasztandó igazgató hivatalos működését csak 1903. év január hó 1-én kezdheti meg azért, hogy a közbeeső időt a kezelés és adminisztráció tanulmányozására fordíthassa.

Felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni ohajtják, hogy szabályszerien felásert pályázati kérésüket hozzám folyó év szeptember hó 25-ik napjának d. u. 5 órájáig annál is inkább adják be, mert a később érkező folyamodványokat hivatalból fogom vissza utasítani.

Csikvármegye magánjavak igazgató tanácsának elnöke

Csik-szereda, 1902. évi augusztus hó 20-án.

Becze Antal, alispán, igazg. tanács-elnök.

Sz. 864-1902.

Arverési hirdetmény.

A Csikvármegye magán tulajdonát képező Csobányosi erdség Franciaika-telepén a volt erdőbérlek által állított s a használati idő kitélte után Csikvár-

megyére visszazállott, — az árverés fogantatására az igazgató tanács képviseletében kiküldött Mihály Ferencigazgatósági tag által a helyszínen kijelölt épületek az általa az árverés megkezdésekor megállapítandó becsáron alul is a „Francziaka” telepen 1902. évi szeptember hó 18-án délelőtt 9 órakor megkezdődő nyilvános szóbeli árverésen, azonnali készpénzfizetés mellett a legmagasabb ajánlattevőnek örökösön el fognak adni.

Kelt Csik-Szeredában, 1902. szeptember hó 1-én.

Becze Antal,
alispán, igazgató tan. elnök.

704. szám.
1902.

Arverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy a csikszeredai kir. járásbírósnak 1901. évi V. Sp. II. 321/6. sz. végzése folytán dr. Erős Vilmos ügyvéd által képviselt Tankó Katalin csikgyimesközéplaki végrehajtó részére Prezener Györgyné végrehajtást szenvedő ellen 692 kor. 60 fill. követelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 690 koronára becsült ingóságokra a csikszeredai kir. járásbírósnak 1902. évi V. 627/4. sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén, annak az alap és felfoglaltatók követelése erejéig is, a mennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna, végrehajtást szenvedő lakásán Csik-Gyimesbükben leendő megtartása határidőül 1902. évi szeptember hó 22-ik napjának délelőtti 9 órája kitűztetik, a mikor a bíróság lefoglalt ingók és pedig: tehének, borjúk, szindely és lovak 34 kor. 89 fill. hátrálék erejéig a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, a mennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az árverés megkezdéseig alulirt kiküldött írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák, mert különben csak a vételár fölöslegére fognak utaltatni.

Kelt Csik-Szeredán, 1902. évi aug. 26-án.

Keresztes Gyula,
kir. bir. végrehajtó.

Sz. 5947/902.
tlkvi.

Arverési hirdetmény kivonata.

A csikszentmártoni kir. járásbírósnak, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a tasnádi takarékpénztár egyesületnek Helley Janka, Helley Ágnes és Helley János tasnádi, illetve kásonjakabfalvi lakosok végrehajtást szenvedők elleni 18300 kor. tőke s jár. iránti végrehajtási ügyében a csikszeredai kir. törvényszék a csikszentmártoni kir. járásbírósnak területén lévő a Csik-Ménaság község határára fekvő a csikmenasági 924. sz. tjkvben A + 2. rsz. 1255., 1256. hrsz. ingatlanból a Helley János, Helley Janka és Helley Ágnes végrehajtást szenvedetteket megillető 1/3-od rész jutalékára 386 kor. — A Csik-Szentmárton község határára fekvő, a csikszentmártoni 52. sz. tjkvben A + 1. rendszám. 106—112. hrsz. ingatlanból nevezett végrehajtást szenvedetteket megillető 1/3-od rész jutalékára 1028 korona, — a 11. rendszám 2111. hrsz. ingatlanból szintén nevezett végrehajtást szenvedők 1/3-od rész jutalékára 410 korona, a 27. rsz. 3677. hrsz. ingatlanból szintén nevezettek 1/3-od rész jutalékára 214 korona, a 38 rsz. 4776. hrsz. ingatlanból nevezettek 1/3-od rész jutalékából 239 korona ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanokra az árverés megtartására határidőül 1902. évi október hó 24-ik napjának délelőtti 9 órája Csik-Ménaság községéhez és ugyanaz nap délután 9 órája ezen kir. járásbírósnak, mint tlkvi hatóság hivatala helyiségében tűztetik ki.

Az ingatlanok az árverésen megállapított kikiáltási áron alul is eladtni fognak. Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át, vagyis kettő száz huszonkét korona 70 fillért készpénzben avagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályzerű elismervényt át szolgáltatni.

A kir. bíróság tlkvi hatósága.
Csik-Szentmárton, 1902. június 28-án.

Dr. Szabó,
kir. albiró.

703. szám.
1902.

Arverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött bir. végrehajtó ezennel

közhírré teszi, hogy a csikszeredai kir. törvény széknek 1901. évi 8777. p. sz. végzése folytán Nagy Sándor ügyvéd által képviselt csiksomlyói róm. kath. iskolák végrehajtó részére László István s társai végrehajtást szenvedők ellen 100 kor. követelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 634 kor. 90 fill. becsült ingóságokra a csikszeredai kir. járásbírósnak 1901. évi V. 939/6. sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén, annak az alap és felfoglaltatók követelése erejéig is, a mennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna, végrehajtást szenvedők lakásán Cs.-Vacsárcsiban leendő megtartására határidőül 1902. évi szeptember hó 26-napján d. u. 2 órája kitűztetik, a mikor a bíróság lefoglalt ingók és pedig borjúk, zab, rozs, széna, gazdasági eszközök, deszkák és házi butorok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, a mennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelentéseiket az árverés megkezdéseig alulirt kiküldött írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák, mert különben csak a vételár fölöslegére fognak utaltatni.

Kelt Csik-Szeredán, 1902. évi szept. 2-án.

Keresztes Gyula,
kir. bírósági végrehajtó.

667—1902.
végrh. szám.

Arverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 120 §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a csikszeredai kir. törvényszék 1902. évi 3048. számú végzése következtében Nagy Sándor ügyvéd által képviselt özv. Dziafkievits Jánosné szentmiklósi lakos javára Ambrus Balázs és neje csikszépvízi lakosok ellen 1300 kor. s jár. erejéig 1902. évi július hó 10-én fogantatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 1040 koronára becsült következő ingóságok n. m.: lovak és tehének nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a csikszeredai kir. járásbírósnak 1902. V. évi 528/2. számú végzése folytán 1300 kor. tőkekövetelés, ennek 1901. évi április hó 3-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 103 kor. 85 fill.-ben bíróság már megállapított költségek erejéig végrehajtást szenvedők lakásán Csik-Szentmiklóson leendő eszközölésére 1902. évi szeptember hó 30-ik napjának délutáni 2 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén, becsáron alul is el fognak adni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek avára is elrendeltetik.

Kelt Csik-Szeredán, 1902. szeptember 3-án.

Abrahám Márton,
kir. bir. végrehajtó.

476—1902.
végrh. szám.

Arverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a csikszentmártoni kir. járásbírósnak 1902. évi V. Sp. 348/3. számú végzése következtében dr. Nagy Jenő csikszentmártoni ügyvéd által képviselt Bálkésádi takarékpénztár javára csikszentgyörgyi özv. Márton Gáborné és Társa ellen 321 kor. s jár. erejéig 1902. évi június hó 16-án fogantatosított kielégítési végre-

hajtás útján le- és felfoglalt és 767 kor. 69 fill.-re becsült következő ingóságok, n. m.: butorok, marhák, szekér nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a csikszentmártoni kir. járásbírósnak 1902-ik évi V. 359/2. számú végzése folytán Csik-Szentgyörgyön alperesek lakásán leendő eszközölésére 1902. évi szeptember hó 13-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi XL. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Amennyiben az árverezendő ingóságokat mások is le- és felfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Csik-Szeredán, 1902. szeptember 2-án.

Zöldy Lajos,
kir. bir. végrehajtó.

Szám 207—1902.

MEGHÍVÓ.

„A csiktusnádi gyógyfürdő birtokosainak szövetkezete”
1902. évi szeptember hó 14-én (vasárnap) d. e. 11 órakor Tusnádfürdőn tartja ez évi

RENDES KÖZGYÜLÉSÉT,

melyre a szövetkezet t. cz. tagjai tisztelettel meghívottnak.

TÁRGYSOROZAT:

1. A fürdőigazgató évi jelentése.
2. A fürdőbiztos jelentése a fürdőidényről.
3. A fürdőorvos jelentése a fürdőidényről.
4. A szövetkezet ügyészének jelentése.
5. Dr. Szilágyi Gyula fürdőorvos eltávozása és visszahagyott ajánlatának tárgyalása.
6. A m. kir. belügyminiszter ur Ö nagyméltóságához és a kormánybiztos ur méltóságához a fürdőhely segélyezése tárgyában benyújtott kérvényeknek ismertetése.
7. Szegedy Árpádné szö. tag kérése az üzletrészek leszállításáért.
8. Katz Ida jelentése, hogy a szövetkezet tagjainak sorából kilépett.
9. Dr. Kardos Albert, mint szö. tag az Ida villa után az üzletrészek leszállítását kéri.
10. Özv. Konopaszek Józsefné kéri a rovatalt tartozásának leiratását.
11. Az 1902. évi május 25-iki közgyűlésben hozott határozatnak végrehajtása a fürdőigazgató javadalmazásának tárgyában.
12. Keblí ügyek, indítványok, időközben beérkezett ügyek ellátása.

Kelt Csik-Tusnádfürdőn, 1902. évi szeptember hó 1-én.

Mikó Bálint,
szö. elnök.

A „CSIKI LAPOK” kiadóhivatala.

A legmélyebb tisztelettel hozzuk tudomására a n. é. közönségnek, hogy Dresznánd Viktor (Györggyakab Márton utóda)

Könyv-, papir-, rajz- és írószerkereskedését valamint Könyvnyomdáját átvettük és ezen üzleteket

Szoboda Festvérek gzim alatt

tovább folytatva. a legnagyobb készséggel állunk a n. é. közönség rendelkezésére.

Könyvkereskedésünk és papir, rajz és írószer raktárunk oly dusan és oly gazdagon van felszerelve, hogy bármily igényt is kielégíteni képesnek érezzük magunkat a lehető legjutányosabb árak mellett.

Miután jelenleg igen nagy raktárunk van, míg a készlet tart az összes raktáron lévő árukat 25%-kal olcsóbban árusítjuk, mint eddig.

Iskolai könyvekből állandó nagy raktárt tartunk, emellett azonban gazdag készletünk van imakönyvekből és szórakoztató olvasmányokból is.

Bármilyen szépirodalmi vagy tudományos műveket avagy folyóiratokat bárki számára és készséggel megrendelünk és az eredeti áron szolgálunk.

Elvállalunk minden a nyomdaipar körébe tartozó munkát és azoknak előállítását a legizlésesebb kivitelben, jutányos árakon, a leggyorsabban teljesítjük.

Mindennemű hivatalos nyomtatványt állandóan raktáron tartunk s azokat a legolcsóbb árakon bocsátjuk mélyen tisztelt vevőink rendelkezésére.

A n. é. közönség szives pártfogását és támogatását kérve, maradtunk Csikszereda, 1902. szeptember hó 5-én.

Mély tisztelettel:

Szoboda Festvérek.

Jutányos árak és pontos kiszolgálás.

Nyomatott Csikszeredában, a lapkiadó Szoboda Festvérek könyvnyomdájában, 1902.

Dus választék mindenemű levélpapirokban és gyűjteményekben.

Iskolás könyvek és iskolai szerek nagy raktára.